שופטים
אשי ישראל

השיעור השבועי מפי מורינו
הרה"צ רבי יצחק לעזער שליט"א
בעל מחבר - תוך הנחל ושיחות מוהרא"ש

גיליון תל"ג

ניתן להאזין לשיעור בכל יום רביעי בשעה 22:10 בטלפון:077-2612984 שלוחה 9

חסדי השם יתברך, אנחנו אוחזים בפרשת **שֹׁפְטִים**, וכבר נכנסנו לחודש **אֱלוּל**, שהוא חודש מיוחד בהתקרבות להקב"ה, לשוב בתשובה שלימה, לתקן את כל השנה שעברה עלינו לטובה, ולהכין את עצמו לקראת **ימי ראש השנה הקדושים**. ניתן לנו חודש אחד שבו אפשר לתקן את הכל!

הבה ונטעם טעם שהטעים אותנו רבינו ז"ל בליקו"מ ח"א סי' רפ"ו; לא לחינם זה נקבע בסימן האחרון של 'ליקוטי־מוהר"ן' (חלק א', שהוא החלק שנדפם בחיי רבינו, ולכאורה תורה זו כבר היתה שם, ואולי ר' נתן הוסיפה אח"כ, מכל־מקום מן השמים נמצא מקומו בתורה האחרונה), הלא כלל גדול בידינו (ברכות יב.): 'הַכֹּל הוֹלֵךְ **אַחַר הֶחָתוּם**'; תמיד הולכים אחר החתימה, כי בה כלול כל מה שכתוב מקודם.

דרך אגב, אפילו הסימן של התורה הזאת – **רפ"ו**, יש בו רמז נפלא לימים אלו, ותחילה נקדים לומר, שבלימודי רבינו הקדוש, יכולים להגיד את כל הפשטים, הרמזים, הדרשות והסודות שבעולם [וכמו שאמר רבינו 'יכולים לדייק בספרי כמו בלשון פסוק'], רק העיקר שזה יהיה כדי לקרב אותנו להקב"ה! **יש לך משהו להגיד בדברי רבינו? מצאת איזה רמז בדברי רבינו וזה מקרב אותך להקב"ה? אדרבה! זה הרצון של רבינו!**

כי זהו הרצון של רבינו הקדוש בכל אות מדבריו הקדושים [ובכל נשימה! רבינו אמר שאפילו הנשימה שלו (בלשונו: "דאך") היתה עם התחדשות!], לקרב את כל העולם כולו אל הקב"ה, ובדבריו הקדושים אפשר לנו להכנים את הכל – העיקר רק שנקבל מזה איזה חיזוק!

אם אדם אומר 'אני מוצא פה איזה רמז להבין שרבינו לא צריך אותי', ויש לו חלישות הדעת – הסימן שאינך יודע איך ללמוד ספרי רבינו, ואין לך

מושג בספרי רבינו... משא"כ אם אתה מוצא איזה רמז של חיזוק בדברי רבינו – הן במספר איזה סימן, והן באיזו מילה וכדו' – אדרבה ואדרבה! זה בסדר גמור!

נשוב לענייננו: בתורה זו – **רפ"ו** – רמז לענייננו, כי **ר'פ'ו'** אלו רוב האותיות של המילה '**שופר**'.

דהנה **פרשת שופטים** היא אחת מהפרשיות של חודש אלול, זאת אומרת שהיא חלה תמיד בחודש אלול [ויש לזה רמז בפסוק הראשון של הפרשה: "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ וגו' לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ אֶ"ת ר"ת '**אֱלוּל**', ואולי נגיע בהמשך למצוא איזה רמז בזה], ובחודש אלול נוהגין לתקוע בשופר, וכמו שצדיקים נתנו רמז בפסוק (תהלים פא, ד)"תִּקְעוּ '**בַחֹדֶשׁ**' שׁוֹפָר" – שבכל החודש תוקעים בשופר, כדי לעורר אותנו בתשובה, ולא שרק בר"ה אדם נזכר פתאום להתעורר... שכמובן לכל הפחות שהתעורר סוף כל סוף, אבל בשביל זה הקדימו לתקוע מתחילת החודש [ואכן זה לא מובא בגמרא, אך כן הוא בפירוש בדברי הראשונים והקדמונים], כדי שנזכה להתעורר מהשינה שלנו, **ולעשות** '**משחו**'! לא להגיע עם ידיים ריקניות!

יש שיחה מפי רבי נתן [שאמרה הנכדה של רבי נתן משמו], שאמר: '**בחודש אלול בוערים, בוערים, בוערים, ולא עושים כלום**'... כי רגיל אצל הרבה שאומרים '**אלול**' וכו' – אך למעשה לא עושים מאומה... מה עומק השיחה הזאת? **אתה רוצה לצעוק אלול, אתה לא רוצה לצעוק אלול, העיקר ש'תעשה'!** שלא יתקיים אצל 'לא עושים כלום' אלא '**עושים הרבה**'! אם אתה מזכיר את עצמך – "אלול", "אלול" –ראה לעשות הרבה!

ומה זה '**הרבה**'? הרבה לימוד התורה, כל מה שאתה יכול – תיקוני זוהר, ספרי רבינו – רבי נתן אמר, שמאד מסוגל בימי אלול לסיים ספרי רבינו – **ליקוטי מוהר"ן, סיפורי מעשיות, ספר המידות, שיחות הר"ן, חיי מוהר"ן.** [היום התקשר אלי איזה אדם וסיפר לי שהוא התחיל שיעור עם הבן שלו בספרי רבינו, **איזו נחת רוח זו! אשריהם!**].

וזה נקרא '**לעשות**' – לעסוק בלימוד ספרי רבינו, לימוד תיקוני זוהר, וכן מסכת ראש השנה, וכל מה שליבך חפץ, העיקר תעשה משהו! תתפום את חודש אלול! תדע שיש לך משהו ביד! לא שעבר חודש אלול, וזה 'עוד חודש'... הרי עוד שלושה שבועות

נוסעים כבר לרבינו בעזרת ה', וצריכים לתפוס מה שיכולים!

וכאמור, בימים אלה תוקעים בשופר, ומהי תקיעת שופר זו? אדם יגיד 'תקיעת שופר זו מצוה בר"ה, ומה זה שייך עכשיו?'... ואכן המצוה היא בראש השנה, אבל זו מצוה כ"כ גדולה, שאנחנו מתכוננים אליה מעכשיו!

במסכת ר"ה (דף ט:) אומרת הגמרא: '**אי אפשר לעולם בלא תקיעת שופר**'; ובפשטות הכוונה, כי הגמרא מדברת שם מעניין שנת היובל, שיש מצוה של תקיעת שופר, ומסיקה הגמרא ששילוח עבדים לא מעכב בדיעבד, כלומר – אם אין עבדים בעולם, מה יעשו? אז לא שולחים עבדים... לעומת זאת, תקיעת שופר מעכבת, כי '**אי אפשר לעולם בלא תקיעת שופר**'; אומר רש"י שהכוונה שאי־אפשר '**שלא יהא שופר מצוי בעולם**'; זה הפירוש בפשטות, אבל העומק של המאמר הוא במעלת השופר: '**אי אפשר לעולם בלא תקיעת שופר**' היינו שכל קיום העולם, כל תקוותנו – הן בימי אלול, והן בימי ר"ה – אי־אפשר לכולם בלא תקיעת שופר! **זה מעמיד את העולם**, בבחינת "צדיק יסוד עולם". רבינו אומר (ספר המידות, אות תשובה, סעיף מה):

'**עַל־יְדֵי שְׁמִיעַת קוֹל שׁוֹפָר מֵאָדָם כָּשֵׁר הַיֵּצֶר הָרָע נִשְׁבָּר, וְנִתְעוֹרֵר תְּשׁוּבָה בָּעוֹלָם**'; זה מה שאנחנו צריכים!

זהו הרמז שיש בסימן **רפ"ו**, שהוא רוב אותיות **ש'ו'פ'ר'**, וחסר רק האות **ש'**, והיכן היא? כשמתחיל רבי נתן את התורה, הוא כותב: "**שמעתי בשמו**", נמצא שכבר יש את האות **ש'** – במילה "**ש'מעתי**"... אז אם נצרף את הסימן – **ר'פ'ו'**, עם האות **ש'** של "**ש'מעתי**" כבר יש לנו '**שופר**'.

ועפ"י סוד יש בזה הרבה עניינים, כי השופר הוא המתקת הדינים, שזה העניין של האות **ש'** – ממתיק את כל הדינים שיש, ויש **פ"ר** דינים, **ופ"ו** הוא שם **אלקי"ם**, ור' זה גם שם אלקי"ם וכו'. רק נתעוררתי לזה כי הסתכלתי עכשיו שהסימן הזה צועק ומכריז על ענין של '**שופר**'.

בואו נקרא את המילים הראשונות של רבי נתן – לפני שהוא מתחיל את התורה:

רבי נתן היה תלמיד של רבינו, ולא 'תלמיד' רגיל, אלא ממש דבוק לרבינו! רבינו היה מדבר מגרונו! כל מה שהוא דיבר, הכל זה דיבורי רבינו! וקודם התורה הזאת, מקדים רבי נתן קטע קטן, וכך הוא כותב: '**שָׁמַעְתִּי מִשְּׁמוֹ**

מִכְּבָר׳ – כנראה רבי נתן לא שמע את זה ממש מפי רבינו, או שהוא ראה את זה בכתב־יד, או ששמע מתלמידים אחרים; ׳**מַה שֶּׁאָמַר עַל פָּרָשַׁת שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים, וְנִשְׁפַּח הָרִבּ**׳ – רבי נתן לא מתבייש והוא כותב שהרוב נשכח. והנה אדם יכול להגיד, הרי ׳רובו ככולו׳, ואם נשכח הרוב – זהו... אבל רבי נתן אומר: ׳**וְזֶהוּ הַיּוֹצֵא מִשָּׁם, מַה שֶּׁאָנוּ זוֹכְרִים עֲדַיִן**׳ – יש פה נקודה, וכשנשמע את הנקודה הזאת הידועה לנו מכל שאר הדברים שאמר רבינו, זה כבר כולל את כל העולמות מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין! ורבי נתן היה כזה צדיק, תלמיד נאמן, והוא מעיד ׳**וְנִשְׁפַּח הָרִבּ**׳, זאת אומרת הוא זוכר שהיתה דרשה שלימה בפרשת שופטים, והרוב נשכח...

ותדעו כלל גדול: אם אדם לא כותב בזמנו את מה שהוא שמע – הוא ישכח! אל יאמר ׳יש לי זיכרון טוב׳ וכו׳, ואמנם יכול להיות שיש לך זיכרון, אבל לכמה זמן זה יועיל?... שנה? שנתיים? סוף כל סוף זה נשכח... וגם אם אתה זוכר, למה אתה לא מפרנן גם לאחרים? למה אתה לא מפרנן שמישהו אחר ג״כ יֵדַע?... למה לא תרשום?... אם יש לך חוש לזה – לא כל אחד מסוגל, אבל נגיד שאדם מסוגל לזה, והנה הוא שמע איזה חידוש – למה שלא תכתוב את זה?... רבינו מאד שיבח את זה – לכתוב חידושי תורה!

ו׳חידושי תורה׳ זה לאו דווקא מה שאדם מחדש בעצמו, אלא ׳**חידושי תורה**׳ היינו ׳**דבר חדש**׳! שמעת דבר חדש – רעיון חדש, התחזקות חדשה, אל תאמר ׳אני אזכור, למה לי לכתוב?׳... **כמה זמן תזכור את זה – שבוע? חודש?... אח״כ בכלל לא תזכור! ואם רשמת את זה – יישאר לדורי דורות!**

רבי נתן היה חכם נפלא ותלמיד אמיתי, והוא אומר בפירוש ׳**וְנִשְׁפַּח הָרִבּ**׳, כי לפעמים ישנן מניעות לכתוב, כגון אם זה נאמר בשבת – ורק אח״כ כותבין וכו׳, הכלל – רבי נתן לא היה יכול לכתוב את זה בזמן, ׳**וְזֶהוּ הַיּוֹצֵא מִשָּׁם, מַה שֶּׁאָנוּ זוֹכְרִים עֲדַיִן**׳; ובואו נשמע איזה קטע נורא רבי נתן עדיין זכר, שבו כבר כלול כל ליקוטי־מוהר״ן [תורה זו היא התימה של חלק א׳ מליקו״מ], וזה כבר כולל את כל החיים!

מתחיל רבינו את התורה: ׳**כִּי יֵשׁ גַּן־עֵדֶן**׳ – יש גן־עדן! רבינו כבר קבע לנו, שלכל אחד יש גן־עדן! ואכן כולם יודעים שיש מושג של ׳גן־עדן׳, אבל

רבינו יגלה פה **איפה נמצא הגן־עדן ואיך אפשר להיכנס אל הגן־עדן!**

כי רוב האנשים חושבים 'גן־עדן' זה 120 שנה, שנזכה בעזרת ה' לגן־עדן... סיפרתי כמה פעמים על אותו אדם, שהוא בא להיכנס לאיזו דלת, ופתאום ראה שכתוב **"ברוכים הבאים לגן־עדן"** – הוא נבהל לגמרי... – 'עכשיו גן־עדן?... רגע... יש לי זמן'... הוא מפחד להיכנס – 'מה עושים פה?'... ולך תסביר שזו בדיוק הבעיה שלו, שהוא לא יודע היכן הגן־עדן... ואכן יכול להיות שאם תיכנס בפנים – תוכל להריח איזה ריח של גן־עדן, לטעום איזה טעם של גן־עדן, אבל רוב בני־אדם – זה לא מובן כלל, כי לא זוכים להיות מקורבים לרבינו...

כמה עלינו להודות להקב"ה שב"ה אנחנו זוכים לדעת מרבינו! להיות 'מקורב', 'תלמיד אמיתי' – הלוואי... אנחנו עובדים על זה... אבל אפילו 'לדעת' מרבינו, או כמו שרבי נתן חוזר במכתבים רבים ב'עלים לתרופה': "אשרינו ואשרינו ועוד פעם אשרינו על שאין אנו חולקים על רבי כזה!"... אל תשכחו איזו מחלוקת היתה בימי רבי נתן, אילו רדיפות ואילו ביזיונות היו לרבי נתן ואנשי שלומינו! ורבי נתן היה תלמיד אמיתי, והוא הבין שצריכים לשבור את כל המניעות, לא להסתכל על שום דבר, ולהחזיק מעמד! כי זה דבר שנשאר לנצח! וכמו שרואים בחוש, שהיום – מתוך אלו 200 השנים שעברו מאז – האור של רבינו התחיל להתפשט בכל כדור העולם, ובכל פעם יותר ויותר ב"ה – "בֵּן פֹּרָת יוֹסֵף", וזה יביא את משיח צדקנו – להפיץ את אור רבינו ולגלות לכולם את רבינו!

אז רבינו קובע: **'כִּי יֵשׁ גַּן־עֵדֶן'** – זאת תדע בתחילה, שיש גן־עדן. אח"כ יסביר רבינו מהו 'גן־עדן', אך בהתחלה קובע ואומר שישנו ה'גן־עדן'.

ותיכף מסביר רבינו: **'וְהֵם שְׁנֵי בְּחִינוֹת: גַּן וְעֵדֶן'**; אדם רגיל **"גן־עדן"** בנשימה אחת, אבל רבינו מסביר שיש 'גן' ויש 'עדן', הם שני דברים – **'וְהֵם בְּחִינַת חָכְמָה עִלָּאָה וְחָכְמָה תַּתָּאָה'**.

ממשיך רבינו ומסביר: **'כִּי עִקַּר תַּעֲנוּג גַּן עֵדֶן הוּא'** – מהו 'גן־עדן'? **'הַשָּׂגַת חָכְמַת אֱלֹקוּת'** – מה הכוונה? אדם שומע "השגת חכמת אלקות" והוא חושב שמדברים פה מעניינים גבוהים... אתה רק מזכיר לו את המילה **'אלקות'** והוא כבר לא יודע מה מדברים אתו... אך **'הַשָּׂגַת חָכְמַת**

אֱלֹקוּת׳ הינו להבין שכל פרט בבריאה מקושר אל הקב״ה!

מה הבעיה של בני־אדם? שהם חיים את החיים שלהם וחושבים ׳אכן הקב״ה מנהיג את העולם, ויש לי אמונה ב״ה, אבל להבין מכל פרט ופרט של החיים שהקב״ה מרמז לי משהו? שיש רמזים מכל דבר?׳... וכמו שאומר רבינו בליקו״מ ח״א סי׳ נ״ד, שבכל מחשבה שמגיעה לך ובכל דיבור שיוצא מפיך ובכל מעשה שאתה רוצה – הקב״ה מנהיג את זה כדי שתתקרב אליו!

זה נקרא ׳**הַשָּׂגַת חָכְמַת אֱלֹקוּת**׳ – שאתה ׳**משיג**׳ את ׳**חכמת אלקותו יתברך**׳! מהי ׳**הַשָּׂגַת**׳ האלקות? אדם חושב שהכוונה היא ״לעוף בשמים״... ׳**הַשָּׂגַת**׳ היינו ׳**להשיג**׳ – לתפוס משהו! וכל העבודה של האדם היא ׳להשיג חכמת אלקות׳ – להבין שכל דבר זה אלקות!

ורבינו מסביר, שזה מחובר בין ׳**חָכְמָה עִילָּאָה**׳ ל׳**חָכְמָה תַּתָּאָה**׳, שזה ׳**גַּן־עֵדֶן**׳; ״חכמה עילאה״ זה שאדם מכנים בתוך המוח שלו את חוכמתו יתברך – שזו התורה הקדושה, כשאדם זוכה ללמוד תורה! רבינו אומר בשיחות הר״ן (סוף סימן עו) שאפשר להיות איש כשר גם אם אינו לומד, רק ׳**בעל השגה**׳ יכול להיות רק מי שהוא לומד; ע״ש. נמצא שכבר יש לנו הבנה מה נקרא ׳בעל השגה׳ – כשאדם זוכה ללמוד תורה! יכולין להיות איש כשר גם בלי ללמוד – וכמובן, אין הכוונה לא לדעת ׳כלום׳, כי צריך לדעת הלכה פשוטה, הרי ״לֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד״ (אבות ב, ה), אם אינך יודע איך לקום בבוקר, איך ליטול ידיים, איך לשמור שבת, איזה ירא שמים ואיש כשר אתה?... אתה סתם מטעה את עצמך... לכן הדבר הראשון הוא: לימוד הלכה, ועל־כן רבינו דיבר מזה כ״כ הרבה, כי זה היסוד! [והיום ב״ה אכשור דרא, ויש את כל ספרי הקיצורים וכו׳, העיקר שאדם יזכה ללמוד שיעור הלכה בכל יום! יש ב״ה ׳קיצור שולחן ערוך׳ ושאר ספרי קיצורים – הן לאשכנזים והן לספרדים, ואדם צריך ללמוד שיעור קבוע כדי שידע ׳**איך להתנהג**׳! וזה הדבר הראשון – לימוד הלכה, אך כדי להיות ׳בעל השגה׳ – אומר רבינו – צריכים ללמוד! מה הכוונה ׳ללמוד׳? כל שיעורי התורה, כל המדרשים, זוהר וכו׳.

מה אנחנו רואים מזה? מה נקרא ׳**בעל השגה**׳? ׳**בעל השגה**׳ זה אדם שכבר רכש לעצמו ידיעות בתורה הקדושה! רבינו אומר בספר־המידות (אות לימוד, סעיף י): ׳**כָּל יְדִיעָה בְּמִשְׁפְּטֵי הַתּוֹרָה,**

חֵן מִצְוֹות שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ חֵן מִצְוֹות שֶׁבֵּין אָדָם לְקוֹנוֹ, הַיְדִיעָה הַזֹּאת בְּעַצְמָהּ הִיא הַצְלָחַת הַנֶּפֶשׁ; כלומר, כל לימוד שאדם זוכה ללמוד בתורה: אם זה בתנ"ך[1], אם זה במשניות, אם זה בגמרא, אם זה במדרשים או בזוהר, בכל הספרים, וזכה עי"ז לקנות ידיעה בתורה [הן דבר חדש שלומד, או שכבר למד אך שכח], **כל ידיעה וידיעה – אומר רבינו – זו "הצלחת הנפש"!**

מה הכוונה? הנה יש לך נפש ונשמה, והיא רוצה להצליח בזה העולם, ואיך היא מצליחה? **'כָּל יְדִיעָה בְּמִשְׁפְּטֵי הַתּוֹרָה'** – אפילו בהלכה, כל דבר שאתה לומד, זו **'הצלחת הנפש'** – הנפש לך מתחילה להשיג 'השגות אלקות'! מה זאת אומרת 'להשיג'? 'להבין'! 'הנה יש פה הלכה – קמתי בבוקר, יש הלכות! אני צריך לדעת איך ליטול ידיים, איך ללכת, איך יוצא לצרכיו' – כל דבר קשור את ההלכה! זה נקרא **'הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת'**.

והנה, הלימוד הזה נקרא **'חָכְמָה עִילָּאָה'**, כי זה בשעה שזוכה ללמוד תורה, ובפרט אם אדם זוכה גם להתבודד אז ולבקש מהקב"ה שיזכה לקיים את מה שהוא לומד – אז הוא משיג **'הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת'**, שהוא מנסה להבין **'איפה אני בעולם?'... עד עתה** הוא חשב שהוא סתם מסתובב פה בזה העולם, והוא מלא יאוש, והנה הוא מתחיל להבין **'כל מה שאני עושה – זה "הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת"!'...**

זהו המושג של **'חָכְמָה עִילָּאָה'** – לימוד התורה, תפילה, דביקות הקב"ה.

בנוסף, יש ענין של **'חָכְמָה תַּתָּאָה'**, ומהו? זה סובב על **מצוות מעשיות** שאדם זוכה לקיים כאן בזה העולם, שזה ענין של **'תַּתָּאָה'** – כאן למטה. **'חָכְמָה עִילָּאָה'** שייך להמוח – שזה הדבר הכי גבוה באדם – מוח המחשבה, ונקרא **'עִילָּאָה'** – שזוכה לדבק עצמו למעלה, וכמו שרביז"ל אומר בתחילת ספר המידות, שאם אדם שומר את עצמו מלומר שקר – יזכה לילך במוח מחשבתו מהיכל אל היכל; כך מתחיל רבינו את ספר המידות!

[דיברנו מזה כמה פעמים, שספר המידות הוא ספר מלא במידות נפלאות, ואת הספר הקדוש הזה רבינו מתחיל עם האות **'אמת'**, ורבינו פותח

1 הנה עכשיו אנחנו לומדים ספר דברי הימים בסדר הלימוד בתנ"ך, ואולי זה נראה כדבר פשוט - כל השמות וכו', אבל בכל פסוק ישנם כל־מיני רמזים ודברים נפלאים, וכן זוכה לקנות ידיעות בתורה - שההוא היה בן של ההוא, וכן כך וכך וכו' כל דברי הימים, **אם זה ספר בתורה - יש צורך בזה!**

ומתחיל: 'מִי שֶׁרוֹצֶה לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁיֵּלֵךְ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ מֵהֵיכָל אֶל הֵיכָל וְיִרְאֶה אֶת הַהֵיכָלוֹת בְּעֵינֵי הַשֶּׂכֶל' – זה דבר יפה, שאדם יזכה לטייל בהיכלות העליונים כמו שמטייל בגן נהדר... מה יעשה? אומר רבינו: 'יִשְׁמֹר אֶת עַצְמוֹ מִלּוֹמַר שֶׁקֶר אֲפִלּוּ בְּטָעוּת'].

על כל פנים, רבינו כבר מגלה לנו בזה שיש ענין כזה שאדם יכול לטייל במוחו בכאלו מקומות – הוא זוכה להיות דבוק בהקב"ה ומייחד יחודים, והוא למעלה!

זה נקרא 'חָכְמָה עִילָּאָה', ומאידך – 'חָכְמָה תַּתָּאָה' היינו שאדם זוכה 'למעשה' להתנהג עפ"י ההלכות שהוא לומד, וזה נוהג במשך כל חיי האדם בזה העולם; אדם זוכה ב"ה להתחתן, לבנות בית, יש ילדים, **כל דבר קשור להלכה! כל החיים שלו קשורים תמיד לענייני ההלכה!**

ומגלה רבינו, שכל החכמה היא שאדם יזכה לקשר ביחד את 'חָכְמָה עִילָּאָה' ל'חָכְמָה תַּתָּאָה', כי אין ענין בזה שאדם יהיה 'חכם גדול', והוא ממש "עף בעולמות העליונים", אבל אין לו שום בקיאות כאן בזה העולם... הוא לא יודע איך לנהוג את החיים שלו... הוא חושב 'מה מבלבלים אותי עם גשמיות... מה אני צריך את כל הסיפור הזה... הכל זה בלבול בשבילי' וכו', נמצא שהוא מפריד בין 'חָכְמָה עִילָּאָה' ל'חָכְמָה תַּתָּאָה', ואם–כן הוא מפריד בין ה'גן עדן', כי ה'גן' זה העולם הזה, שהוא כמו גן, וכמובא בזוהר; אומר הזוהר: בתורה הקדושה יש **ג"ן** פרשיות – מפרשת 'בראשית' עד 'וזאת הברכה' יש בדיוק חמישים ושלוש פרשיות – ואומר הזוהר (תיקונ"ז דף כט ע"ב ועוד): **אִלּוּ גַּ"ן סִדְרִין דְּאוֹרַיְתָא.**

כי התורה היא מדברת "מהעולם הזה", וכמו שרואים כבר בפסוק הראשון של התורה: "**בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֵת הַשָּׁמַיִם וְאֵת הָאָרֶץ**", והתורה מספרת מענייני הבריאה, שזה נעשה כאן בזה העולם! וכן כל ששת ימי בראשית, והשבת, וכל הסיפור עם אדם הראשון וחוה, הכל היה '**בעולם הזה**' – כאן! אלו לא סיפורים שהיו 'למעלה'... אלא כאן, בזה העולם! וכן אח"כ כל מה שאירע עם האבות הקדושים וכו', הכל היה כאן בעולם הזה, וכל המצוות מעשיות שיש לנו מהתורה – הכל כאן בזה העולם! ולכן זה נקרא ה'גן' שיש בזה העולם.

אדם שומע על 'גן', והנה כ"כ מר לו וכו', והוא תוהה: 'זה גן?! אולי "גן–חיות"'... אבל לא 'גן–חיות' שהוא מסתכל על החיות, אלא הוא בתוך הכלוב, ה' ישמור... אבל בעצם, זה צריך להיות 'גן'!

על אדם הראשון כתיב בפירוש שהקב"ה שם אותו בתוך 'גן' – "**גן עדן**", וכן האבות הקדושים – כולם, הם חיו בדביקות הקב"ה, זה היה 'גן' אמיתי – כאן בזה העולם!

ומזה נשאר לנו את כל התורה הקדושה – כל **נ"ג** פרשיות התורה, שזה הג"ן! כשאנחנו לומדים את התורה הקדושה – אנחנו נמצאים בתוך ה'**גן**'!

אך בנוסף לזה, יש ענין של 'עֵדֶן', מהו 'עֵדֶן'? "**עֲדוּנָא דְּנַחֲלָא**" – המילה 'עדן' היא מלשון 'עידון', היינו הרגשה רוחנית שאדם זוכה להרגיש, זה ממש '**עדן**' בשבילו – זה מתוק [ענין של '**מעדנים**'], זה ממש מעורר אותו ולוקח את כל מהותו; זה נקרא 'עֵדֶן'!

זה מה שאומר רבינו כאן, שצריכים לחבר 'חָכְמָה עִילָּאָה' ל'חָכְמָה תַּתָּאָה': מצד אחד ללמוד תורה, כי אם לא תלמד – לא תגיע לשום דבר, איך תזכה ל'**הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת**' אם אתה לא לומד?... ואדם תמה: 'אומרים לי ללמוד עכשיו "כתבי האר"י"?!'... **תתחיל בפשטות: תנ"ך, משניות, גמרא, מדרשים, זוהר, תיקונים – כל הלימודים הקדושים, תתחיל עם זה! לאט לאט! לא אומרים לך 'ביום אחד', 'בחודש אחד', אבל תלמד "כסדרן"! רבינו לימד אותנו "ללמוד כסדרן"! וכך תתחיל לטייל ב'גן' שנמצא בזה העולם!**

וכשתהיה חזק בזה, זה יביא אותך להבין מהי 'חָכְמָה עִילָּאָה' – שתדע 'מה כתוב פה', 'מה מלמדים אותנו'... ואח"כ תתחיל **לחיות** כאן בזה העולם, תרגיש את ה'גן' שיש פה – '**הבית שלי יכול להיות "גן"! זה לא צריך להיות ח"ו "גן–חיות", מלא מריבות, חיות רעות שמתנגשות אחת עם השניה, יש פה "גן"! בבית הזה מגלים אמונה ומדברים מאמונה, מחזקים את האמונה בהקב"ה והאמונה בחכמים, שמחה ומידות טובות, עובדים על זה!**'... אזי אז אדם זוכה לחבר את שני הדברים האלו ביחד, וכך הוא מתחיל לחיות בעניין של '**חיי גן עדן**', הוא מתחיל לחבר 'חָכְמָה עִילָּאָה' ו'חָכְמָה תַּתָּאָה'.

זו ההקדמה שמקדים לנו רבינו ז"ל בתורה זו.

ממשיך רבינו: **'אַךְ לִזְכוּת לָזֶה אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל יְדֵי הַשְּׁעָרִים, כִּי יֵשׁ שְׁעָרִים, הַיְנוּ בְּחִינַת שַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לִכָּנֵס לְגַן עֵדֶן'**; נסביר עפ"י משל: עומד לפני האדם בית יפה ומפואר, אך הוא לא יודע מהיכן להיכנס... הוא מחפש מכל הצדדים – למעלה ולמטה – והוא לא מוצא את הכניסה... הלא אם יש בית – מישהו בנה את זה, ומן הסתם מישהו גר שם, וממילא מוכרחים שתהא כניסה אל הבית, אך היכן היא הכניסה?... ואכן הוא מבין שעשו את הבית בחכמה כזאת – שלא מוצאים את שער הכניסה אליו... לא יודעים היכן להיכנס... אתה רואה בית נפלא ונהדר, ארמון פאר, אבל אינך יודע איך נכנסים, איפה השער... וכמובן – לא יועיל מאומה אותו הבית, כי אתה עומד בחוץ ומסתכל על הבית, ובאמת אתה מתפעל מאד מהמראה החיצוני של הבית, אבל לא מצאת את השער שדרכו תוכל להיכנס פנימה...

וכן הוא בכל דבר שבעולם, וגם ברוחניות – כמו שרבינו אומר כאן: יש **'גַּן עֵדֶן'**, יש **'הַשָּׂגַת אֱלֹקוּת'**, יכולים ללמוד את הכל, לדבק עצמו בהקב"ה, ללמוד את כל התורה כולה, יש את העניין של **'גן'** – שיכולים לחבר את כל ענייני החיים להקב"ה, זה קיים! אבל הבעיה היא שאמנם יש **'שער'**, אבל לא יודעים היכן הוא השער... ישנם **'שַׁעֲרֵי גַּן עֵדֶן'**, אך לא יודעים איפה השער...

אומר רבינו [אילו מילים קדושות!]: **'אַךְ אֵלּוּ הַשְּׁעָרִים גְּנוּזִים וּטְמוּנִים בָּאָרֶץ'** – אמרנו לעיל שמדקדקים בכל מילה של רבינו, והנה רבינו הזכיר פה פעמיים את המילה **'אַךְ'**: לעיל בדבריו **"'אַךְ'** לזכות לזה", וכן כאן: **"'אַךְ' אלו השערים"**; וידוע ש**'אַךְ'** בגימטריא **כ"א** – סוד השם **אהי"ה**, כדאיתא בדברי רבינו בליקו"מ ח"א סי' ו', שהוא השם של תשובה, ושייך ביותר לחודש אלול, והשם הזה הוא בגימטריא **כ"א**, ומאיר במיוחד בחודש אלול – כך מסביר רבינו שם בסוד של "אֲנִי לְדוֹדִי וְדוֹדִי לִי" (שה"ש ו, ג) – שאדם צריך תמיד להתקדם, בבחינת 'בקי ברצוא', והכל הוא ענין של **אהי"ה** – 'אני רוצה להתחיל מעכשיו!'... הנה הגיע חודש אלול, ואדם מיד נופל לחלישות הדעת – 'איפה הייתי עד עכשיו?!'...

מספרים על אחד מבעלי המוסר, שכשהגיע בראש השנה בתפילה אל

הקטע שהחזן צעק[2] "**הַמֶּלֶךְ**" – הוא התעלף 'על המקום'... אחר שהעירו אותו והביאו לו מים וכו', שאלו אותו מה קרה, ענה ואמר: בעת ששמעתי "**המלך**", נזכרתי בדברי הגמרא במסכת גיטין (דף נו.), גבי ר' יוחנן בן זכאי, שתלמידיו הוציאוהו מירושלים, והוא נפגש עם הקיסר וכו', כמובא שם בגמ' כל הסיפור שהיה, והוא כינה אותו בלשון 'מלך' – אף שהוא עדיין לא היה מלך, כי המלך ברומי היה עדיין חי [ואכן אחר כמה דקות הגיע שליח לספר שהמלך ברומי מת, והוא עתה נעשה המלך... ור' יוחנן ידע זאת ברוח קדשו], ואמר לו הקיסר: '**מיחייבת תרי קטלא**' – אתה חייב מיתה משני הכיוונים: '**חדא דלאו מלכא אנא וקא קרית לי מלכא**' – קראת לי 'מלך', ואינני מלך, והרי אתה כמורד במלכות. '**ותו, אי מלכא אנא, עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי?!**' – 'שנית, אם אכן אני מלך, מדוע עד עכשיו לא באת אליי?... [ובאמת לא הגיע ר' יוחנן מחמת שלא היה באפשר וכו' כמבואר שם בגמ'].

ענה ואמר אותו הרב: הנה החזן החל לצעוק "**המלך**", והנה נזכרתי בזו הלשון של הגמרא – '**אי מלכא אנא, עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי?!**' – עכשיו נזכרתי – בתפילת שחרית של בוקר ראש השנה?... היכן הייתי עד עכשיו?!...

זה מה שהצדיקים מנסים ללמד אותנו, מכינים אותנו לחודש אלול, וכבר אז מכין האדם את עצמו אל '**המלך**', לא שהוא מגיע פתאום לר"ה... אלא הוא מקדים את חודש אלול לפני כן כהכנה לקראת ר"ה!

זה מה שמגלה רבינו שם בתורה ו', סוד השם **אהי"ה** – 'אני רוצה מעכשיו!'... '**מעכשיו! לא לחכות עד ר"ה, אלא כבר 'מעכשיו'!**

זה העניין שמזכיר רבינו את המילה '**אַף**' כמה פעמים בתורה זו – רפ"ו, שמלמד על סוד השם **אהי"ה**.

על כל פנים, אומר רבינו: '**אֵלּוּ הַשְּׁעָרִים גְּנוּזִים וּטְמוּנִים בָּאָרֶץ**' – ישנם 'שערי גן עדן', ואתה שואל איפה השערים? הם טמונים בארץ! וכמו שכתוב במגילת איכה (ב, ט) "**טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ**"; ולכאורה טעון הסבר: אם השערים טמונים בארץ, להיכן נכנסים?... הרי 'שערים' דרכם אמורים

---

2 אמנם אצל העולם לא מוחאים כפיים, אבל אצל כולם אומרים את זה בשאגה - "**המלך**"! ואנחנו מוחאים כפיים וממתיקים את הדינים וממליכים את הקב"ה - מנהג של אנשי שלומינו.
ר' אברהם ב"ר נחמן אמר פעם: '**בכל העולם כולו צועקים "המלך", אבל ההכתרה של המלך היא באומן!**'...

להיכנס פנימה, ואם הם טמונים בארץ, לאן נכנסים?!... יגידו לך שהשערים טמונים כאן, בתוך האדמה, 'ומה זה יועיל לי שאדע את זה?'...

אך זהו הסוד שרבינו מגלה לנו פה; אומר רבינו: **שערי הגן עדן באמת 'טמונים בארץ', מה זאת אומרת? הסיבה שאדם לא מוצא אותם היא, כי הוא חושב שהוא שקוע בארציות – בתוך עומק הגשמיות, ואין עם מי לדבר... אדם חושב 'אני כ"כ מגושם, וכל החיזוקים והדיבורים של הצדיקים – זה לא בשבילי, אני יש את הבעיות שלי – עם עצמי, בבית – עם אשתי, עם הילדים, עם הפרנסה', כל אחד כפי העניין שלו, והוא כבר מיואש... ובאים הצדיקים ומגלים לך, שאם יש לך שכל – אתה יכול למצוא את אלו השערים בתוך כל הארציות, כל הגשמיות, כל המקומות שבהם אתה נמצא, בכל הדברים האלו! אתה חושב שאתה 'בעל תאוה', ואם תציית לצדיקים תראה איך שכל אלו הדברים באים כדי לקרב אותך אל הקב"ה!**

ידוע הסיפור על ר' יודל – שהיה צדיק גדול, והיה מקורב להצדיק הקדוש ר' פינחס מקאריץ זי"ע, והיה ארבעים שנה יותר מבוגר מרבינו, וכששמע את שמעו של רבינו – הוא הגיע לפני רבינו, והבין שעליו להתקרב לרבינו.

בפעם הראשונה שהוא נכנס לרבינו, הוא אמר לרבינו: "**ילמדנו רבינו דרך בעבודת השם**"; והנה, אמנם הוא אמר את הביטוי הזה בתור הכנעה, כי הלא הוא היה מבוגר, ורבינו היה אז בסביבות גיל שלושים (ואולי אפילו פחות מזה), וכאמור – הוא היה צדיק גדול [הוא היה דבוק בנשמות וכו', הוא היה אדם מרומם!], והנה כשהוא מגיע לפני רבינו, הוא אומר "**ילמדנו רבינו דרך בעבודת השם**", אבל כנראה רבינו לא 'אהב' את ההתבטאות הזאת... אז רבינו ענה ואמר לו: "**לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ**"?!...

לא כתוב פירושים על תגובתו של רבינו, אך כפי ההבנה – ואיך שהיה מוהרא"ש הקדוש מסביר זאת – רבינו אמר את זה בדרך של שאלה: אתה אומר "**ילמדנו רבינו דרך בעבודת השם**", אבל "**לָדַעַת 'בָּאָרֶץ' דַּרְכֶּךָ**"?! – אדם שהוא בתוך הארץ, הוא רוצה לדעת "**דרך בעבודת השם**"?...

אחר שאמר לו רבינו הקדוש את התשובה הזאת, נפל עליו פחד ואֵיום מאד גדול, והוא נסוג אחור, ומעט וברח... אבל הוא היה חכם וצדיק,

והבין שהוא הגיע אל המקום הנכון... והנה, כפי שכבר אמרנו בתחילת השיחה, כל מילה של רבינו – כל אות, ואפילו כל נשימה – זה "קדש קדשים", ועלינו להתבונן בעניין הזה, מה הלימוד המונח בזה? וכי רבינו רצה לסלק אותו?... אולי ליתן בו ענין של הכנעה, אך מהו שרבינו כך ענה לו – **"לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ"?!...**

אבל בתוך אלו המילים מונח כל הסוד שרבינו מגלה כאן – בתרוה רפ"ו, כי הנה הוא שאל **"ילמדנו רבינו דרך בעבודת השם"** – מה כל הסוד והדרך של עבודתו יתברך, אז רבינו גילה ואמר לו **"לָדַעַת 'בָּאָרֶץ' דַּרְכֶּךָ!"** – זה בארץ! כי הנה מן הסתם הוא היה צדיק פרוש שעוסק בתעניתים וסיגופים וכו' – כמובן, והנה רבינו גילה לו את הסוד האמור – **"לָדַעַת 'בָּאָרֶץ' דַּרְכֶּךָ!"** שיש דרך שזוכים **"לָדַעַת 'בָּאָרֶץ'"** – בתוך הארציות! אדם יכול להיות בזה העולם, להתחתן – יש לו אשה וילדים, ויש דרך של **"לָדַעַת 'בָּאָרֶץ' דַּרְכֶּךָ!"** – דייקא שם הוא יֵדע את הקב"ה!

זה מה שמגלה פה רבינו, שהשערים של ה'**גן עדן**' טבועים בארץ, ואתה צריך לחפור "בתוך הארץ" – בתוך הגשמיות שלך, וכל הדברים שעוברים עליך, שהנה אתה חושב 'מה איתי... מה עובר עלי'... והנה יש דרך איך למצוא את **'שערי הגן עדן'**! כי המקום שהם נמצאים זה דווקא **'בתוך הארץ'**!

וזה מובן אחר לגמרי ממה שכל אחד חושב בעת ששומע על המושג של **'שערי גן עדן'**, ומיד חושב לעצמו – צריך לפרום כנפיים ולעלות למעלה כדי להשיג זאת... או שאומר שזה רק אחר שיוצא מזה העולם, אזי הנשמה שלו תגיע ל'שערי גן עדן' – באיזה מקום למעלה... **אבל רבינו מגלה כאן ש'שערי הגן עדן' טבועים בתוך הארץ, ואיפה? "על–ידך!" אדם יחפש: 'איפה זה?'... על–ידך! במקום שאתה נמצא! לא צריך לחפש... היכן שאתה עומד – שם טבועים 'שערי גן עדן'!**

והנה, אנחנו שומעים כל זאת, ואכן זה נשמע יפה מאד... אתה אומר לי דרשות מאד יפות... אך 'מה עושים עם זה?'... איך מוציאים את אלו השערים? אתה אומר לי **"לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ"**, ואתה מגלה שאלו השערים הם בארץ – **"טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ"**, אז מה עושים עכשיו?

רבינו לא משאיר אותנו ככה ללא שום עצה... ועל כך ממשיך רבינו בתורה זו ומגלה: **'וְצִרְיכִים לְזֶה בַּעַל הַבַּיִת עַל הָאָרֶץ, שֶׁיִּהְיֶה מוּשָׁל בָּאָרֶץ, שֶׁיּוּכַל**

לְהוֹצִיא וּלְחָקִים וּלְחַעֲמִיד הַשְּׁעָרִים שֶׁנִּטְבְּעוּ בָּאָרֶץ; רבינו כבר מגלה את הסוד: **צריכים להתקרב אל הצדיק, והצדיק יגלה לנו את השערים האלו שנטבעו בארץ! הוא יגיד לך בדיוק איפה לחפור!**

ומה הוא יגיד לך?

בליקו"מ ח"א סי' כ"ד, רבינו מביא את דברי הגמרא (בכורות ח:) גבי הסבי דבי אתונא ששאלו את רבי יהושע בן חנניא: **'אֶמְצָעוּתָא דְּעָלְמָא הֵיכָא'** – היכן היא נקודת המרכז של העולם? איפה המקום הכי חשוב בכל העולם? הסבי דבי אתונא היו פילוסופים גדולים ומחַקרים וכו', והנה ראו חכם יהודי צדיק, ושאלוהו: היכן הוא המקום הכי חשוב והמרכזי – **'אֶמְצָעוּתָא דְּעָלְמָא'**?

'זַקְפָא לְאֶצְבָּעָתֵהּ' – הגביה רבי יהושע בן חנניא את אצבעו **'אַמַּר לְהוֹ: הָכָא'** – כאן! פלאי פלאים... הם ראו את רבי יהושע בן חנניא, ושאלוהו היכן הוא המקום המרכזי של העולם, והנה הם בדיוק שם... 'שאלת במקום הנכון – זה כאן'...

מה יוצא מדברי רבינו שם? רבי יהושע בן חנניא גילה (הוא דיבר אל הפילוסופים, ואם היה לאלו המחַקרים שכל לבטל עצמם לצדיקים – היו זוכים לחזור בתשובה, אך הלימוד חי וקיים לכל אחד ואחד): **המקום המרכזי של העולם הוא 'הָכָא' – כאן! אתה עומד כאן? זוהי נקודת המרכז! מהמקום הזה שבו אתה נמצא, אתה יכול עכשיו להתקרב ולעשות שזה יהיה המקום המרכזי של כל הבריאה, של כל הגלגלים, של כל העולמות העליונים – 'הָכָא'!** ואמרנו כמה פעמים רמז במילת **'הָכָא'** שעולה בגימטריא **עשרים ושש** – כמנין שם הוי"ה ב"ה.

וזה מתגלה כשאדם זוכה, והוא מתקרב לצדיק – שֶׁפֹּה זה היה רבי יהושע בן חנניא, שהיה צדיק גדול מאד, והוא גילה: **אתה רוצה לדעת איפה המקום הכי חשוב? פה! איפה שאתה נמצא!** [לך תדבר עם 'סבי דבי אתונא' – פילוסופים... אבל הלימוד נשאר לנו כדי לחזק **אותנו**, לגלות **לנו** את הסוד הזה, שיש ענין של **'אֶמְצָעוּתָא דְּעָלְמָא'** –שהוא **'הָכָא'** – תרים את האצבע שלך, ותגיד **'כאן!'** – תצביע "כאן!"...].

זה מה שרבינו מגלה כאן – בתורה רפ"ו: **צריכים להגיע אל הצדיק כדי שהוא יגלה לנו וילמד אותנו היכן השערים הטבועים בארץ!**

אדם יגיד: 'אולי זה באוסטרליה... בסין... בדרום אפריקה... מי יודע איפה

המקום הזה שהשערים טבועים בו, ואיך אגיע לשם בכלל?'... **אבל רבינו מגלה לנו: הצדיק יגלה לך שזה 'כאן' – 'תחת האף שלנו'... בכל מקום שבו אנחנו נמצאים – איזה מקום שיהיה, אם זה הבית שלנו – זכינו והתחתנו, זוהי המשפחה שלנו – זה המקום שבו אתה תמצא את הגן–עדן! זה המקום שבו תחבר את ה'חָכְמָה עִילָּאָה' עם 'חָכְמָה תַּתָּאָה' ביחד!**

אדם יגיד: 'לא, עשיתי טעות... עשיתי פניה מוטעית... זה לא המקום שלי'... **לא ולא! כאן! במקום שאתה נמצא בו!** – 'אבל זה שקוע בתוך הארץ'... אבל זה מה שאמר רבינו לר' יודל[3]: "**לָדַעַת 'בָּאָרֶץ' דַּרְכֶּךָ**"! – צריכים למצוא את הקב"ה '**בָּאָרֶץ**'!

זה היה גילוי של רבינו לר' יודל בעת שהתקרב, ובזה הוא כבר ראה משהו אחר... הרי הוא כבר היה מקורב לצדיקים קדושים עליונים, אבל הנה הוא מתקרב לאברך [רבינו היה אז אברך...] ורואה כזה גילוי... הוא רואה שזה כבר משהו אחר לגמרי...

הזכרנו כמה פעמים את השיחה, שפעם אמר רבינו לרבי נתן: '**אֵילוּ פָּנִים יֵשׁ לִי אֶצְלְךָ?**' [שאלה מאד מעניינת, וכנראה רבינו כבר ידע מה רבי נתן יענה לו... ושאל זאת כדי לשמוע איך שאומר את זה, ואכן נהנה מאד מתשובתו, וחייך אחר התשובה של רבי נתן].

מה ענה רבי נתן הקדוש? הבה ונשמע השגה של תלמיד אמיתי, פחד נורא אפילו להגיד דבר כזה – אבל היתה שם 'הבנה הדדית'... הוא הבין את השאלה, והוא הבין מה רבינו רוצה לשמוע... ענה רבי נתן: '**כְּמוֹ כְּלוּם!**'... איזה פחד לומר זאת לרבינו! אך כמובן, זה לא כמו שאומרים לאדם שהוא 'כלום', חם ושלום... אלא רבינו הבין שהוא קלע בדיוק לָעניין, וחייך אחר ששמע את תשובתו.

מהו באמת העניין בזה? כי העניין של רבינו היה כזה '**כלום**' היינו שאין לו שום מציאות בפני עצמו, אלא כל–כולו חתיכה אחת של אלקות! כל מילה, כל דיבור, כל מעשה, כל זיז, הכל זה דביקות אחת בהקב"ה! זה הפירוש של '**כלום**', כי הכל זה אלקות!

אז ר' יודל הגיע לרבינו, ורבינו היה אז אברך צעיר, והוא היה כבר הרבה שנים בעבודת ה' ומקורב לצדיקים וכו' – משהו משך אותו... הוא ראה אצל

3. אמנם רבינו אמר את זה בלשון שאלה, אבל אפשר לפרש זאת גם כמשפט: "**לָדַעַת 'בָּאָרֶץ' דַּרְכֶּךָ**"!

רבינו משהו אחר לגמרי... היינו את העניין הזה של "לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ" – זה מה שרבינו לימד אותו! וזה ממש תשובה על שאלתו, הוא אמר **'ילמדנו רבינו'**, ורבינו תיכף ומיד לימד אותו... רבינו לימד אותנו: "**לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ**" – אתה תדע את הלימוד של 'בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ' – איפה שאתה נמצא, יש **'דרך בעבודת השם'**!

והעניין של "בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ", מרמז על דברי רבינו בסימן ו' הנ"ל, שבחודש אלול נפתח 'דֶּרֶךְ' התשובה, והמילה "דרך" עולה כמנין פעמיים 'בקי', וזהו "לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ" – את הבקיאות ב'**דרך**' של תשובה!

ואכן, בתורה זו – **רפ"ו**, רבינו לא מקשר את זה בפירוש לעניין חודש אלול, אבל כמו שאמרנו – פרשת שופטים חלה תמיד בחודש אלול, ובפסוק הראשון של הפרשה מרומז חודש אלול כנ"ל, אז זהו העניין של "לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ" – אדם צריך לדעת את ה'**דרכים**' שלו: הנה הוא מתלהב מאד, רוצה להיות איש כשר, דבוק בהקב"ה, לומד תורה, מתפלל, עושה צדקה, מצוות ומעשים טובים, אבל הוא לא זוכה תמיד להמשיך בזה בלי הפסק... הנה ההתלהבות מתקררת קצת... **וזה מוכרח להיות!**

אנחנו מזכירים זאת הרבה – וספרי רבינו מלאים עם זה, וכן בהרבה ספרי צדיקים בכלליות, ובפרטיות בספרי המגיד ממעזריטש זי"ע, מוזכר העניין הזה: '**תענוג תמידי אינו תענוג**'; הרי רבינו מדבר פה מ'**גן–עדן**', ו'גן עדן' זה ענין של 'תענוג' – "תענוגי הגן–עדן", אז אדם רוצה להיות בתוך תענוגי הגן–עדן והוא אומר **'אני נכנס לשם, ולא יוצא!'** אבל זה לא ככה... כי הנה יעבור זמן רב שאתה בתוך הגן–עדן, והרי 'תענוג תמידי אינו תענוג' – וממילא תרגיש שאין לך תענוג... יעבור שבוע, חודש, כמה שאתה יכול להמשיך בתענוגך, אבל אח"כ לא תרגיש את זה...

אבל אם פתאום מישהו דחה והוציא אותך מן ה'גן–עדן' – תסתכל מה קורה בעולם בחוץ... תסתכל קצת איך נראה העולם... והנה ראית משהו, וכבר ברחת חזרה 'על ארבע', **עכשיו יש לך תענוג חדש!** 'ראיתי וטעמתי מה זה להיות בחוץ... נכנסתי קצת לעומק הארץ... עכשיו מצאתי את השערים עוד הפעם ועליתי למעלה – זה תענוג אמיתי!'...

זה מה שהצדיקים מלמדים אותנו, והם אלו המקימים אל השערים, מראים לנו

'השערים הם על–ידך! הם טמונים פה בארץ!'.

ורבינו מכנים את זה בתוך הפסוק: **"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ אֲשֶׁר ה' אֱלֹקֶיךָ נֹתֵן לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ"**; אומר רבינו ש **'שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים'** סובב על לימודי הצדיקים, ו**'לִשְׁבָטֶיךָ'** יש את המילה **'שבט'** שהוא ר"ת **"טָּבְעוּ בָּאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ"**.

ומה הקשר ל**'שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים'**? מסביר רבינו [מה שהתחלנו להסביר לעיל], דהנה אי–אפשר לדעת מכל הדברים האלו אם אדם לא ילמד הלכה; אם אדם לא ילמד הלכה – ולא יֵדע מה מותר ומה אסור, הוא אפילו לא מתחיל... איך תדבר אִתּוֹ מ**'שערי גן עדן'**?... הוא לא מקיים הלכות, ה' ישמור, ולא שומר על עצמו בהלכות התורה – כשרות, שבת, טהרה, ושאר ההלכות, הוא לא שומר זאת, אז מה הוא יודע מ'גן עדן'?...

אז הדבר הראשון הוא: **לימוד פוסקים**; זה אחד מן המקומות שרבינו מגלה את החשיבות של "לימוד פוסקים". ומגלה רבינו שזה העניין של **"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים"**, ומביא רבינו פסוק – **"מָלֵךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ"** (משלי כט, ד), אומר רבינו: **'בְּמִשְׁפָּט' דַּיְקָא, הַיְנוּ עַל יְדֵי מִשְׁפָּט, שֶׁהוּא מִשְׁפְּטֵי וְדִינֵי הַתּוֹרָה, דְּהַיְנוּ לִמּוּד פּוֹסְקִים, שֶׁמְּבָרְרִים מִשְׁפְּטֵי וְדִינֵי הַתּוֹרָה**; צריכים ללמוד פוסקים!

ומהו "ללמוד פוסקים"? אדם יגיד: 'אתחיל לפלפל בדברי הפוסקים'... **'ללמוד פוסקים' הכוונה ללמוד דברים שאנחנו מבינים – שו"ע, קיצור שו"ע; יש לך שיעור בעיון בהלכה? תהיה מבורך, אדרבה! טור – ב"י ושו"ע, טוב מאד! אבל תלמד הרבה פוסקים 'השווה לכל נפש' – הן לגברים, הן לנשים והן לילדים, זה אפשרי לכל אחד כפי עניינו, ללמוד הלכות! צריכים ללמוד בכל יום שיעור בהלכה! שאדם ילמד וידע את ההלכות היום–יומיות, מה שהוא צריך לדעת...**

זה ענין של **'משפט'** – אומר רבינו: הצדיקים כתבו לנו וקבעו לנו את כל משפטי התורה, וזהו **"מָלֵךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אָרֶץ"**, אומר רבינו שזה כמו מלך ומושל, שהוא מלך בארץ, הדבר הראשון שהוא עושה – הוא אומר ומגלה את החוקים של אותה ארץ, יש רשימה של כל החוקים, וכולם יודעים שכך צריכים לנהוג...

ואפילו, להבדיל, אצל אומות העולם, יש את כל ספרי החוקים. בכל מדינה יש 'ספר חוקים' והוא מלא בחוקים לאין–ספור... מי שנכנס פעם למשרד של 'עורך–דין', כמו שיש אצלנו כמות עצומה של ספרי קודש – כך, להבדיל, יש ספרי חוקים... וכמובן אלו חוקים שעליהם כתיב (תהלים קמז, כ) "וּמִשְׁפָּטִים בַּל יְדָעוּם"... – אלו חוקים שאינם של התורה, אבל ישנם כל–מיני חוקים... ואם אדם רוצה להיות אזרח נאמן – עליו לשמור על החוקים האלו, ואם לא ישמור, ויעשה 'קונצים', יכולים לתפוס אותו...

אלו הם החוקים של האומות – להבדיל מעם ישראל, שיש לנו את החוקים של התורה הקדושה: **'שולחן ערוך'! זה החוקים של התורה!** וזה מביא את האדם שיזכה לכל מה שהוא צריך – למצוא את 'שערי הגן עדן', אבל הדבר הראשון הוא צריך לדעת 'איך לחיות'... **זכית להתחתן – תדע איך צריכים להנהיג בית... אבל ברצינות! אף–אחד לא מסתכל ולא יודע מה אתה עושה – שיהיה לך יראת שמים! לדעת שהקב"ה מסתכל על כל דבר! להנהיג את כל הדברים שבבית עפ"י התורה – הלכות כשרות, טהרה, שבת, כל דבר צריך לחיות בחשבון! ואם אינך יודע בדיוק – תלמד, לך לשיעור, תבקש מישהו שילמד אותך...**

ישנם רבים הנכנסים לברית נישואין, ולא קיבלו מספיק יֶדע... וגם אם כבר למד מעט – צריכים להמשיך! זה לא מספיק ש'למדתי פעם אחת'... **ב"ה אנחנו זוכים אצלנו שיש שיעורים נפלאים בהמשכים – הן לגברים והן לנשים, הן בהלכה והן בהנהגה, בכל מיני נושאים, וצריכים חוק קדוש להצטרך לאלו השיעורים – הן לאברכים צעירים, הן למבוגרים! תמיד ללמוד מחדש! אין דבר כזה 'אני כבר למדתי; אני כבר יודע'... אין דבר כזה! הרה"ק רבי אורי מסטרליסק זי"ע אמר, שהלכות טהרה צריכים ללמוד אלף פעמים – שיזכה להינצל ולא להיכשל ח"ו! ובשביל זה צריכים ללמוד... וב"ה זכינו במתנת חינם שמוסרים שיעורים כאלו – הן לגברים והן לנשים, ואלו שמגיעים לשיעורים – יודעים שזה ממש מחיה נפשות! חוזרים אח"כ עם 'שקיות מלאות' בהתעוררות של הלכה והנהגה! ואדם צריך לא להיות בטלן, וינצל את אלו הלימודים שהצדיקים מגלים!**

וכל זה נכלל ב'**לימוד פוסקים**', כי 'פוסקים' לא מוכרח להיות דווקא ה'**פסק הלכה**', כי לפעמים '**פסק הלכה**' זו '**הנהגה**' – שאדם צריך לדעת איך להתנהג באיזה ענין, זה גם נקרא "**פְּסָק**"! אדם יגיד 'אני כבר יודע הכ'ל... **אתה לא יודע כלום! אדם שאומר שהוא יודע הכל – הוא מסכן גדול... רבינו לימד אותנו את הכלל המובא בספרי הקדמונים: 'תַּכְלִית הַיְדִיעָה – שֶׁלֹּא נֵדַע'; כשאתה יודע שאינך יודע כלום, וכמעט שלא התחלת לדעת, זה הסימן שאתה בכיוון הנכון! מיד כשאתה אומר 'אני יודע את הכל', זה הסימן שאינך יודע כלום!**

זה מה שרבינו אומר פה – בתורה רפ"ו – שכשאדם זוכה לזה – לאלו '**מִשְׁפָּטַי וְדִינֵי הַתּוֹרָה, דְּהַיְנוּ לִמּוּד פּוֹסְקִים, שֶׁמְּבָרְרִים מִשְׁפָּטַי וְדִינֵי הַתּוֹרָה**', אזי '**עַל יְדֵי זֶה נַעֲשֶׂה מֶלֶךְ וּמוֹשֵׁל, וְעַל יְדֵי זֶה יוּכַל לְהַעֲמִיד אָרֶץ, וְאָז מַעֲמִיד וּמֵקִים וּמְגַלֶּה הַשְּׁעָרִים שֶׁטְּבוּעִים בָּאָרֶץ, שֶׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְגַן עֵדֶן**'.

ורבינו מלביש את זה בפסוק של פרשת השבוע: "**שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ וגו' לִשְׁבָטֶיךָ**" – הוא לשון של '**שֵׁבֶט**', ר"ת "**טָ'בְעוּ בָ'אָרֶץ שְׁ'עָרֶיהָ**", וצריכים את ה"**שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים**" שהם יקימו לנו את השערים הללו הטבועים בארץ.

אחר כל הדברים האלו, יש לנו קצת הבנה איך מגיע כל זה לחודש אלול, כי הלא "**דָּבָר בְּעִתּוֹ מַה טּוֹב**" (משלי טו, כג), ופרשה זו חלה תמיד בחודש אלול, א"כ מה הקשר לחודש אלול?

הנה כאמור, בתוך הפסוק הזה ישנו רמז לחודש אלול, כי הפסוק אומר "שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ" וגו', והמילים "לְךָ לִשְׁבָטֶיךָ וְשָׁפְטוּ אֶ'ת" ר"ת '**אֱלוּל**', ודייקא בתוך המילה שרבינו מלביש בה את הלימוד של תורה זו – "**לִשְׁבָטֶיךָ**", שהוא לשון של '**שֵׁבֶט**', ר"ת "**טָ'בְעוּ בָ'אָרֶץ שְׁ'עָרֶיהָ**", ודייקא בזה מרומז חודש אלול, כי זה מה שהצדיקים מלמדים אותנו, שמגיע חודש אלול, ואדם צריך לעשות חשבון הנפש – '**אני צריך להיכנס לגן–עדן! מגיע ראש השנה – אני צריך להתחיל חיים של 'גן–עדן'! שיהיה הבית שלי מקום של גן–עדן, וכל הקהילה תהיה קהילה של גן–עדן! יהיה "בי כנישתא חדש" של גן–עדן!**'...

אבל איך? על זה צריכים להתקרב לצדיקים, לחפש את הלימודים, לדעת שהם מלמדים אותנו את הלימודים האלו, ואומרים לנו "**שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים**",

ורבינו אומר כאן שהכוונה היא 'לימוד **פוסקים**'.

והנה, במהות ההבדל בין 'שופטים' ל'שוטרים' מסביר רש"י: '**שֹׁפְטִים, דַּיָּנִין הַפּוֹסְקִים אֶת הַדִּין; וְשׁוֹטְרִים. הָרוֹדִין אֶת הָעָם אַחַר מִצְוָתָן**'; וכמו שוטר בגשמיות, שהוא אחראי שינהגו העם כפי רצון השופט, לא מדברים כאן דווקא משופט שהוא יושב בבית המשפט, אלא 'שופט' היינו אלו שמציעים את החוקים וקובעים איך צריכים להתנהג, אבל זה לא מספיק... הנה יוציאו חוק, אבל אם אין שוטרים – "אִישׁ כָּל הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה"... אין שוטרים, אף-אחד לא רואה, ועושים מה שרוצים... וכשיש שוטר – הוא נזהר... נמצא א"כ, שצריכים את שני הדברים האלו – הן '**שופטים**' והן '**שוטרים**', ומה הלימוד בזה לענייננו?

נקשר את זה לדברי רבינו, שבחודש אלול צריכים לדעת להיות '**בקי ברצוא**' – להתקדם, להתלהב, לעשות את הכל כדי להתקרב להקב"ה, שאדם יזכה **לשפוט** את עצמו, שיקדים ויעשה משפט לעצמו! וזה מדרש בפרשת השבוע, וכן איתא בספרי: '**כְּשֶׁיֵּשׁ דִּין לְמַטָּה, אֵין דִּין לְמַעְלָה**'; אם אדם שופט את עצמו כאן, הוא לא צריך שישפטו אותו למעלה!

עונשין שמגיעים ח"ו זה בגלל שאתה הולך בשרירות ליבך, ולכן צריכים להזכיר לך שזה לא הפקר, ופתאום קורה משהו ח"ו... משא"כ אם יש דין למטה – שאדם שופט את עצמו, שזה העניין של התבודדות, שאדם לוקח קצת זמן בכל יום ושופט את עצמו – 'רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי עָשִׂיתִי נָכוֹן? אוּלַי לֹא דִּבַּרְתִּי נָכוֹן? אוּלַי פָּגַעְתִּי בְּמִשָּׁהוּ? בְּשָׁעַת מַעֲשֶׂה לֹא חָשַׁבְתִּי הַרְבֵּה, אֲבָל אוּלַי לֹא עָשִׂיתִי טוֹב?'... אדם שאין לו חשבון הנפש – הוא אומר 'הכל בסדר'... אבל אדם שיש לו חשבון הנפש, הוא שופט את עצמו – 'אוּלַי פָּגַעְתִּי בְּמִשָּׁהוּ? אוּלַי זְלַזְלְתִּי בְּמִשָּׁהוּ?'... וְלֹא צריכים ללכת רחוק – 'בַּבַּיִת, אוּלַי לֹא אָמַרְתִּי מִלָּה נְכוֹנָה?'...

אז מה הדבר הראשון? **תבקש סליחה!** תשפוט את עצמך, ותבקש סליחה! אז במקום שח"ו ישפטו אותך למעלה, ויגידו 'מה האדם הזה עשה', אתה כבר עשית וידוי – '**רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, לֹא עָשִׂיתִי נָכוֹן, וַאֲנִי מְבַקֵּשׁ מְחִילָה**', ואם פגע במישהו – מבקשים סליחה ומחילה **מהאדם** בעצמו, וככה אתה פוטר מעצמך את כל העונשין... זה העניין של '**שופטים**'.

ו**'שוטרים'** זה ענין שאדם מעמיד על עצמו תמיד שמירה עליונה, ואכן לא צריכים שיהיה שוטר שיעמוד עליו בפועל ממש, אלא הוא מעמיד זאת מתוך עצמו, הוא שומר על עצמו, הוא עושה את הכל כדי שלא להיכשל, ואצלו זה ממש כאילו עומדים עליו עם מקל ומלמדין אותו איך עליו להתנהג...

אדם שזוכה לזה, אזי זה יביא אותו ל**'שערי הגן עדן'**, שהנה הם טמונים בארץ, היינו שאדם מרגיש שהוא כ"כ שקוע בארץ, והנה הצדיק מגלה לו: **"לָדַעַת בָּאָרֶץ דַּרְכֶּךָ"** – אתה יכול להיות דבוק בהקב"ה גם שם! גם במקום העמוק הזה שאתה חושב שאתה נמצא בו – הקב"ה נמצא שם איתך! וזה מתגלה לאדם כשזוכה לקשר את עצמו אל הפנימיות של העניין, והוא לא מוותר!

יש בן אדם שהוא חושב 'אני בורח, זהו'... אבל לאיפה אתה בורח?! לאן תברח?!... אם רבי יהושע בן חנניא אמר לסבי דבי אתונא ששאלוהו היכן המקום החשוב ביותר וזקף את אצבעו ואמר **'כאן'**, אז לאיפה תברח?... **אם ברחת – הלכת מן המקום המרכזי... אז לאיפה אתה בורח?!** – 'לא, לא... פה אני לא מסתדר, במקום אחר אני מסתדר יותר'... הצרות ירדפו אותך וילוו אותך לכל מקום שתלך! אלא מאי? **אין עצה אחרת אלא רק לעמוד 'באותו המקום' ולפטור את הבעיות! למצוא איך 'שערי הגן עדן' נמצאים 'במקום' שבו אתה נמצא!**

אך על זה – אומר רבינו – צריכים את ה**"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים"** – אלו הפוסקים, הם הצדיקים, שהם אלו שמלמדים אותנו כל זאת, ואם אדם יש לו שכל – הוא לא מוותר! הוא שומע ולומד, הוא זוכה לשמוע ולקבל – **'אדרבה! אני יודע שאם אזרוק את השכל שלי, אני אזכה!'**... זה דיבורים שאנחנו זוכים לשמוע אצל רבינו...

ועתה נלך בחזרה לתחילת התורה, שרבי נתן פותח וכותב: **"שָׁמַעְתִּי בִּשְׁמוֹ"**, ואמרנו שיש בזה רמז ל**'שופר'** – הסימן של התורה: **ר'פ'ו'**, והאות הראשונה – **"ש'מעתי"**. ממשיך רבי נתן וכותב: **'וְנִשְׁכַּח הָרֹב, וְזֶהוּ הַיּוֹצֵא מִשָּׁם, מַה שֶּׁאָנוּ זוֹכְרִים עֲדַיִן'** – רבי נתן היה כזה צדיק! שהנה או מודה שהיתה דרשה ארוכה – ונשכח הרוב, אבל הוא כ"כ העריך את דברי רבינו, עד שאפילו אם נשכח אצלו הרוב – בכל זאת כותב את מה שיוצא משם – **'מַה שֶּׁאָנוּ זוֹכְרִים עֲדַיִן'**, מה זאת אומרת? שאת זאת עלינו לזכור היטב: **את זה אנחנו חיים!** מה? את מה

שמונח בזאת התורה – שהיא התורה האחרונה בליקו"מ – והוא: **'גן–עדן'**! כלומר, כל התורות של הספר הקדוש ליקוטי מוהר"ן (חלק א') – מסימן א' ועד סימן רפ"ו – הכל להגיע סוף כל סוף אל המפתח הזה – **'גן–עדן'**! ומעתה יכולים לקשר לזה את הכל – מהתורה הראשונה, ששם אומר רבינו שע"י לימוד התורה אדם זוכה לחן וכו', הכל כדי להגיע אל הלימוד של **תורה רפ"ו**!

וזהו כל העניין של **חודש אלול**, ולא לחינם שהסתיים בעניין של "**שִׁפְטִים וְשֹׁטְרִים**", שזה הלימוד לאדם במיוחד בחודש הקדוש הזה, ובו תוקעים בשופר, והזכרנו מאמרם ז"ל: **'אי אפשר לעולם בלא תקיעת שופר'**; א"כ עלינו להתעורר מאד בימים אלו, ימים שתוקעים בשופר, להתחיל מחדש – **'אני מתחיל מעכשיו!'**...

מובא בספרים הקדושים: **'שׁוֹפַר'** לשון של **'שׁוּפְרָא'** – "להשתפרז!"... שזה ענין של **'שׁוּפְרָא דְּשׁוּפְרָא'**, שאדם מחפש **לשפר** את פניו, ולהתעורר מאד להתחדש – **'אילו פנים חיו לי בכל השנה, אני לא יודע... אני מתחיל מעכשיו! "פנים חדשות באו לכאן"!'**...

ובזה מכין את עצמו כראוי לימי ראש השנה הקדושים, וכמו שרבינו אומר (ליקו"מ ח"א סי' כ"א) על הפסוק (משלי לא, כה) "**עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן**", אומר רבינו: "**לְ'בוּשָׁהּ וַ'תִּשְׂחַק לְ'יוֹם אַ'חֲרוֹן**" ר"ת **'אֱלוּל'**, היינו שאז הזמן להתלבש בלבושים חדשים, וככה לא מכירים את האדם...

משל לאדם 'עבריין' שמחפשים הרבה אחריו, וכולם יודעים איך הוא נראה ובמה הוא מתלבש, ורוצים רק למצוא אותו... אבל הנה פתאום הוא התלבש בלבוש חדש – הן לבוש יותר יוקרתי, והן לבוש פשוט ממה שהוא רגיל, העיקר שהוא שינה את מלבושיו, ולא מכירים אותו... כמו אדם שמתחפש בפורים – שם איזו מסיכה, ולא מכירים שזה הוא...

אומר רבינו: מתקיים אצלו הפסוק (איוב יד, כ) "**מְשַׁנֶּה פָנָיו וַתְּשַׁלְּחֵהוּ**" – הוא שינה את פניו, ולא מכירים אותו... לכולם יש את התמונה שלו, וכולם מחפשים אליו, ובכל מקום תולים שלטים עם התמונה שלו ומחפשים אותו בכל פינה, אבל לא מוצאים... הוא שינה את עצמו לגמרי – וזה לא מתאים לתמונה...

אומר רבינו: **זהו הסוד של חודש אלול!** בחודש אלול אדם זוכה להתלבש בלבושים חדשים, ואז הוא הזמן של "עֹז וְהָדָר לְבוּשָׁהּ" – לעשות לבושים חדשים, ואזי: "וַתִּשְׂחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן" – הוא יגיע אל **"היום האחרון"** של השנה: ערב ראש השנה, זוכה להיות אצל רבינו הן בערב ר"ה והן בימי ר"ה, ואזי מתקיים אצלו "וַתִּשְׂחַק" – הוא זוכה לשמחה אמיתית, וימשיך את השמחה הזאת לכל השנה בעזרת השם...

הקב"ה יעזור לנו, שנזכה לנצל את חודש אלול בקדושה וטהרה, להתעורר להקב"ה ע"י תקיעת שופר, להתקרב אל הקב"ה, ונזכה לקבל שנה טובה ומבורכת, שנה טובה ומתוקה, שנת גאולה וישועה!

זכות הדפסת והפצת הגיליון

לעילוי נשמת האישה הכשרה הצדקת חינקא חיה באבא בת רבי אברהם דוב ע"ה, ולע"נ הרה"ח ר' בנימין ביניש בן ר' יחזקאל שרגא נ"י ולעילוי נשמת מיכל רונית ע"ה בת שרה ויצחק.

להצלחת בנימין בן אהרן נ"י וכל משפחתו ולהצלחת כל התורמים והעוסקים במלאכת הקודש שיחיו.

ולרפואתם המהירה של
נתן יחזקאל שרגא בן חינקא חיה באבא נ"י
הילד ישי בן סילקא יעל נ"י
ולרפואת צוריאל בן סגולה סיגלית נ"י
נעמי מרים בת חוה תחי'
סילקא יעל בת אביבה תחי'
משה בן אירן נ"י
מלכה בת רעות תחי'

ולע"נ ר' שלמה חנוך חרש ז"ל בן ר' ישראל משה, האשה ליאת שרה בת מרדכי ע"ה, ר' יעקב דוד בן אברהם ז"ל, מרת איטה בת הירש, האישה הכשרה מרת חנה בילא בת ברוך ע"ה. ולעילוי נשמת הדסה שולמית בת יצחק מנחם שיבלט"א. לע"נ אליעזר שלמה ז"ל בן בנימין שיבלחט"א. לע"נ אהרן בן שלמה ז"ל, לע"נ הילד יהונתן ז"ל בן אושרה דינה תחי' ולע"נ סיוון בת אליהו ע"ה

ניתן לקבל מידי שבוע במייל את הגליון
"אשי ישראל" בכתובת
3070817gm@gmail.com
להצטרפות לרשימה התפוצה

לתרומת עבור העלון לרפואה הצלחה וכדו' ניתן לפנות לטלפון: 052-7691732

breslevsheli.co.il